

ВІДТВОРЕННЯ ОКАЗИОНАЛІЗМІВ У НІМЕЦЬКОМОВНОМУ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ В. БАРКИ «ЖОВТИЙ КНЯЗЬ»

В. В. Ткачівський, М. Р. Ткачівська

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника;
кафедра іноземних мов; 76000, м. Івано-Франківськ,
вул. Шевченка, 57; тел. +380 (342) 59-61-40; e-mail: kim@pi.if.ua*

Роман В. Барки «Жовтий князь», який показав світові правду про жахливий злочин сталінського тоталітарного режиму Голодомор в Україні в 1932-1933 роках, вийшов друком у 1962 році в Нью-Йорку. Одразу після видання він був перекладений англійською мовою. Через тринадцять років (1981 р.) у Франції з'явився переклад французькою мовою. В 2016 р. побачив світ італійський переклад. Німецькомовний переклад роману під назвою „Der gelbe Fürst“ вийшов у світ навесні 2009 року. Здійснила переклад Марія Остгайм-Дзерович. Вона народилася у Львові, навчалася на філологічному факультеті Віденського університету, з 1958 році працювала перекладачем у відділі Східної Європи Федеральної торгової палати Австрії.

Індивідуально-авторські інновації, що функціонують у романі “Жовтий князь” засвідчують мовну майстерність письменника та особливості його індивідуального стилю. Відтворення індивідуального стилю автора є найскладнішим завданням при перекладі художнього тексту.

Способом калькування перекладачеві вдалося адекватно відтворити слова індивідуального стилю В. Барки та відшукати певні відповідники. В деяких випадках перекладачка вдалася до лексеми Getreide як головного слова у словосполученні, а в інших використала слово Brot.

На окрему увагу заслуговують індивідуально-авторські назви місяців Василя Барки, які влучно й виразно передають реалії голодомору в Україні 1932-1933 рр. Використовуючи калькування і при цьому копіюючи структуру вихідної лексичної одиниці, перекладач відтворює новоутворені слова. В німецькомовному перекладі вони зберігають притаманне для мови оригіналу стилістичне забарвлення.

Ключові слова: *ідіостиль, оказіоналізми, адекватність, калькування, переклад.*

Постановка проблеми. З моменту становлення нашої державності все більше творів українських письменників перекладаються іноземними мовами. Здебільшого це твори сучасних українських письменників Ю. Андруховича, Ю. Винничука, Т. Гавриліва, Л. Дереша, С. Жадана, О. Забужко, М. Матіос, Т. Малярчук, Н. Сняданко, Т. Прохаська в пере-

кладах М. Вайсенбюк, А.-Г. Горбач, К. Дате, Ю. Дуркота, О. Ірванця, І. Качанюк-Спех, А. Кратохвіля, С. Онуфрив, Г. Фляйшманна, С Штюр. Чимало російськомовних романів А. Куркова переклали А. Люттер, С. Гребінг, Й. Маркс та К. Фогель.

Редакторка німецького видавництва Suhrkamp, відповідальна за східноєвропейські літератури Катаріна Раабе, вважає, що за останні роки наша література в Німеччині здійснила неймовірний розвиток. Адже, підкреслює вона, «... українська література прийшла в Німеччину просто таки з нічого. Мало хто взагалі мав уявлення, що це за країна, де вона розташована і яка це мова. Існувала проблема перекладачів та читачів» [10].

Чимало перекладів було проаналізовано на сторінках різних наукових видань. Однак німецькомовний переклад роману В. Барки та творчість перекладачки М. Остгайм-Дзерович не були предметом аналізу дослідників, в чому, власне, й полягає актуальність обраної нами теми.

Аналіз досліджень. Питання особистості перекладача в контексті дослідження проблематики художнього перекладу останніми роками набувають все більшого значення. Проблемою індивідуальності перекладача в українському перекладознавстві займаються М. Іваницька, О. Матвіїшин, А. Науменко, М. Новікова, А. Опульський, С. Сухарьов, М. Ткачівська, С. Хороб, О. Фінкель, Ю. Яхніна та ін. Різні аспекти дослідження okazionalizmів розглядалися в працях І. Денисової, О. Зозулі, Н. Кавун, І. Іллів-Паски, Ж. Колоїз, В. Лопатіна, В. Пушко, С. Романчук, О. Шум.

Мета розвідки полягає у дослідженні особливостей трансляції рис ідіостилю В. Барки, визначенні методів встановлення еквівалентності та адекватності перекладу, виявленні даних про перекладачку роману «Жовтий князь» М. Остгайм-Дзерович. Предметом дослідження є визначення шляхів відтворення okazionalizmів у перекладі, порівняння оригіналу та перекладу, об'єктом дослідження – приклади авторських утворень у романі «Жовтий князь» та його німецькомовний переклад. **Новизна** роботи полягає у встановленні істини щодо адекватності перекладу текстові оригіналу. Крім того, вперше в наукових джерелах публікується інформація про особистість перекладачки роману.

Виклад основного матеріалу. Роман Василя Барки «Жовтий князь» вийшов друком у 1962 році в Нью-Йорку. Це був один із перших творів, який показав світові правду про жахливий злочин сталінського тоталітарного режиму Голодомор в Україні в 1932-1933 роках. Матеріали для книжки письменник збирав у США 25 років. Одразу після видання роман був перекладений англійською мовою. У 1968 році Союзом українок Америки український варіант був перевиданий. Через тринадцять років (1981 р.) у Франції з'явився переклад французькою мовою. Передмову написав популярний французький літератор П'єр Равіч [12]. Однак, радянські агенти викупили майже весь наклад. В 2016 р. побачив світ італійський переклад під назвою "Il principe giallo. Lo sterminio per fame degli contadini ucraini", виконаний викладачем міланського університету Алессандро Акілі.

Німецькомовний переклад роману під назвою „Der gelbe Fürst“ вийшов у світ навесні 2009 року. Здійснила переклад на той час 70-річна Марія Остгайм-Дзерович. Варто зауважити, що це не був перший переклад творів В. Барки німецькою мовою. 1956 р. у Маннгаймі вийшла його збірка любовних віршів під назвою “Trojanden-Roman”, перекладена Елізабет Коттмайер.

Марія Остгайм-Дзерович народилася у Львові в сім’ї Маркіяна Дзеровича та Дарії Вітошинської. Її батько, випускник Ягеллонського університету, очолював генеральний інститут католицької акції у Львові, був одним із організаторів громадського й культурного життя українців у Австрії. У 1939 працював директором лікувальних курортів у Кутах та Косові. Мати – доктор хімічних наук і фармакології. Коли в Західну Україну «... прийшли совети, родина втекла в Австрію, – розповідає М. Слабошпицький в інтерв’ю «Газеті по-українськи», – її батька-лікаря запроторили до ГУЛАГу, а п’ятьох дітей розібрали чужі люди. Остгайм – прізвище людей, у яких Марія виховувалася» [11].

Марія навчалася на філологічному факультеті Віденського університету. Як глибокого знавця слов’янських мов після успішної праці під час Світової виставки в Брюсселі в 1958 році її запросили працювати у відділі Східної Європи Федеральної торгової палати Австрії. Тут вона пропрацювала три з половиною десятки років. Після виходу на пенсію очолювала українське Католицьке Братство імені Святої Варвари Великомучениці у Відні.

Переконавшись, що в Австрії, Німеччині, інших країнах Європи люди не уявляють собі справжніх масштабів Голодомору в Україні, вона вирішила показати німецькомовним читачам страшну правду про події в центрі Європи, які відбувалися в першій третині ХХ століття, зробивши в 2009 р. німецькомовний переклад роману Василя Барки «Жовтий князь» [8]. Наприкінці травня 2019 р. понад 50-а тисячами голосів була підтримана петиція до німецького Бундестагу «Про визнання голодомору в Україні в 1932-1933 роках». Без сумніву, неабияку роль у прийнятті Бундестагом рішення відіграватиме німецькомовний переклад Марії Остгайм-Дзерович.

Про задум здійснити переклад та роботу над ним Марія Дзерович згадує: «Коли пішла на пенсію, ходила до Віденського університету слухати українських професорів. Там читали уривки з книжки Барки. Я про Голодомор знала, хоча в німецькомовних краях про нього ніхто не чув. Зачала переклад, бо австрійці не вірять у те жахіття. Написала Барці листа в Америку. Він лежав паралізований і не міг відповісти (помер 2003-го у 94-річному віці – "ГПУ"). Потихоньку перекладала. Деякі уривки треба читати по п’ять разів, бо мова Барки важка» [11].

Вступне слово „Vasyl Barka – Dichter, Mystiker, Visionär“ до видання написав Леонід Рудницький. В іншій передмові отець-мітрат, багатолітній настоятель української греко-католицької церкви святої

Варвари у Відні, генеральний вікарій католиків візантійського обряду в Австрії Олександр Остгайм-Дзерович подякував своїй сестрі Марії за старанність над перекладом, наголосивши, що німецькомовний читач повинен знати також і про перекладача: "Meiner Schwester Maria danke ich für die Mühen der Übersetzung – der deutschsprachige Leser soll davon wissen" [19, с. 11]. Рецензентом перекладу був Ріхард Бруннер, професор Ульмського та Українського вільного університету в Мюнхені, активний учасник конференцій, які організовує Асоціація українських германістів, великий друг України.

Письменник і видавець Михайло Слабошпицький, який був особисто знайомий з В. Баркою і відвідував його у США, погодився видати переклад роману в Україні в очолюваному ним видавництві «Ярославів вал». Про перекладачку він згадував: «Божевільна жінка! Вона зробила переклад, ні з ким не домовляючись». Роман Марія Дзерович переклала безкоштовно. Шукала видавців у Австрії, Німеччині, але ніхто не хотів братися», оскільки "... це не роман про кохання і на ньому не зробиш бізнес" [11].

Кошти на видання виділили релігійне товариство українців католиків Св. Софія та Наукове товариство ім. Шевченка зі США, австрійське бюро кооперації зі Львова та українка Тетяна Бесараб. Тисячний тираж видання швидко розійшовся. Частина накладу поїхала до Відня. Перші презентації перекладу відбулися в січні 2010 року в Києві та Відні.

Досліджуючи жанрово-стильові особливості прози Василя Барки, В. Пушко акцентує на багатстві мови, різноманітті художніх засобів творення образів. Автор роману «... використовує різновиди художніх тропів, власне епітетів, метафори, порівняння, метонімії і т.д., наділених відмінною функцією, ніж у поезії. Не можуть не захоплювати засоби образотворення природи, що ніби співчуває людині, допомагає розкрити її внутрішній стан (образ снігу, хмар, місяця, хуртовини). Природа у В. Барки живе й діє так само, як живуть і діють люди» [13, с. 9].

Індивідуально-авторські інновації, що функціонують у романі "Жовтий князь" засвідчують мовну майстерність письменника та особливості його індивідуального стилю. Як стверджує О. Шум, саме відтворення індивідуального стилю автора є найскладнішим завданням при перекладі художнього тексту [18, с. 277].

Серед дослідників немає однастайності у поглядах щодо природи оказіоналізмів та є певний різнобій у термінології. Вважають, що існує понад тридцять позначень лексичних новотворів. В. Лопатін наводить перелік цих нових утворень. У нього надibuємо "авторські", або "індивідуально-авторські неологізми"; "індивідуальні слова"; "стилістичні", або "індивідуально-стилістичні неологізми"; "неологізми контексту", "одноразові неологізми", "літературні неологізми", "слова-експромти", "слова-метеори", "неологізми поета", "поетичні неологізми" [9, с. 64]. Як правило, авторські неологізми не набувають широкого вжитку й не входять до словникового запасу мови.

Оказіональні слова є надбанням мовлення. Створені конкретним автором, вони несуть у собі заряд експресії. Як вважає В. Виноградов, на відміну від звичайних неологізмів, їхня функція не номінативна, а характеризує. «Ці слова іноді стають загальноновживаними, тобто входять в лексичну систему мови, проте така метаморфоза відбувається рідко і, головне, вони на неї не претендують, тому що це не просто слова, а особливі слова, спеціально призначені для експресивних та художніх цілей» [2, с. 123].

Власне, передача цієї експресії мовою перекладу становить великі труднощі для перекладачів, які вдаються до різних прийомів. Вони використовують різноманітні способи відтворення okazіоналізмів у тексті оригіналу, починаючи від транскрипції чи транслітерації з поясненням чи без нього, повного чи часткового калькування до описового відповідника, застосування узуальних лексем, гіперонімів. Вибір способу відтворення зумовлений як особистістю перекладача, так і можливостями віднайти аналогічну чи подібну модель відтворення okazіоналізмів в тому чи іншому контексті.

М. Остгайм-Дзерович послуговується здебільшого способом калькування. Наприклад, вона вдало відтворює авторську інновацію “*борцоїди*”, утворену на основі двокомпонентної дериваційної бази, що передбачає дієслівно-іменникове словосполучення, за допомогою інтерфікса -о внаслідок основоскладання (порівняй: укр. “*Ні, він чоловік міцніший, ніж борцоїди думають*” [1, с. 12] – нім. “*Nein, er ist viel stärker als die Borschtschesser glauben*” [19, с. 24]).

Мінімум мовного матеріалу і максимум змісту маніфестують ряд інновацій з іменниковим компонентом *хліб*, які, власне, дають відповідну оцінку тому чи іншому суб’єктові через діяльність стосовно хліба (порівняй: укр. “*Микола на них вимовив: – Хліботруси! – А ми ні: ми хліботруди, – сказав Андрій. – В основному вірно; але хліботруди не ми з тобою, а старші. Ми хлібокуси. Андрій мовчки згодився; потім повідомив: – Я, знаю, хто всякі другі. – Що знаєш? – Є хлібопроси, і всякі. – Добре! – сказав Микола. – Твій горицк здібний варити. А ще? – Ну, є... хлібоноси і хлібовози. – Ще – хто? – Ще, зараз подумаю, є хліботорги, і хлібокупи, хлібокрази. Це все. – Гаразд. А хто – ті, що хліб дають хлібопросам? Андрій думав і вагався, і не міг сказати; видно, знайшов слово, яке не задовольняло – плечима знизав від невирішення. – Звуться: хлібодари! – назвав Микола. – Їх мало; витіснили їх сильніші. Скажи, хто ті, що хліб беруть? – Хлібобери, чи ні... Микола поправив: – Вони хлібохати*” [1, с. 17-18] – нім. “*Mykola bemerkte über sich: – Getreideaufstöberer! – Doch wir nicht, wir sind Getreidearbeiter, – sagte Andrij. – Grundsätzlich stimmt dies, doch du und ich, wir nicht, die Älteren sind Getreidearbeiter. Wir sind Brotbeißer. – Andrij war stumm einverstanden, dann meint er: – Ich weiß noch verschiedene andere zu nennen. – Was weißt du? – Es gibt Brotbitter und verschiedene andere. – Gut, – sagte Mykola. – Dein Köpfchen kann doch denken, und noch? – Nun, es gibt... Getreideträger und Brotfahrer. –*

*Wen noch? – Gleich, lass mich nachdenken, es gibt **Getreidehändler** und **Getreidekäufer**, **Getreidestehler**, das ist alles. Andrij dachte nach, war sich nicht sicher und konnte es nicht ausdrücken; er hatte sichtlich ein Wort gefunden, das nicht befriedigte – er senkte die Schultern aus Unentschlossenheit. – Gut – und wer sind jene, die den Brotbittern Brot geben? – Sie nennen sich Brotgeber, – sagte Mykola, – es gibt wenige; die Stärkeren haben sie verdrängt. Doch sag – wer sind die, die Brot nehmen? – **Getreidenehmer**, oder nicht... Mykola korrigierte: – Es sind **Brotentreißer**” [19, с. 31-32]).*

Способом калькування перекладачеві вдалося адекватно відтворити слова індивідуального стилю В. Барки та відшукати певні відповідники. Лексему хліб можна перекладати як *Getreide* або *Brot*, адже в нас хліб – це як зерно (збіжжя), так і готовий харчовий продукт. Оскільки *хліботруди*, *хлібоноси*, *хліботорги*, *хлібокупи*, *хлібокради* мають справу безпосередньо із зерном (збіжжям), то тут перекладачка вдалася до лексеми *Getreide* як головного слова у словосполученні, а *хлібокуси*, *хлібоприси*, *хлібохану* відтворено лексемою *Brot*.

На окрему увагу заслуговують індивідуально-авторські назви місяців Василя Барки, які влучно й виразно передають реалії голодомору в Україні 1932-1933 рр. Використовуючи калькування і при цьому копіюючи структуру вихідної лексичної одиниці, перекладач відтворює новоутворені слова. Поза контекстом важко встановити послідовність цих інноваційних назв місяців, для цього потрібно знати хронологічний перебіг подій під час хлібозаготівлі й голодомору, проте семантика кожного новотвору прозора (порівняй: укр. “*Ви від якого місяця голодні? – З осені дуже голодні, а зовсім від грудня. – Від грудня? Тепер нема такого місяця. – Ні, є грудень. – Нема. Вже нема! Тепер місяці нові – вчора нам сусід сказав. – Як по-новому грудень? – Зветься: **трупень**. – Січень – як? – Зветься: **могилень**. – А ті що попереду? – Вересень тепер **розбоєнь**, бо грабували всіх, жовтень – **худень**, а листопад – **пухлень**. – А після січня? – Лютий – **людодіень**, березень – **пустирень**, квітень – **чумень**, а далі я забув” [1, с. 189] – нім. “*Von welchem Monat an seid ihr hungrig? – Seit dem Herbst sind wir sehr hungrig, und seit Dezember verhungern wir. – Seit Dezember? So einen Monat gibt es nicht mehr! Die Monate sind neu, das sagte uns gestern ein Nachbar. – Und wie wird der Dezember jetzt genannt? – Er heißt jetzt **Leichember**. – Und wie der Jänner? – Der heißt **Grüberner**. Und jene davor? – Der September – **Räuberer**, denn da haben sie alle beraubt. Der Oktober – **Magerer** und der November – **Anschweller**. – Und nach dem Jänner? – Der Februar – **Menschenfresser**, der März – **Einöder**, der April – **Seucher**, weiter habe ich es vergessen” [19, с. 248-249]).**

Як і в українській мові, де більшість місяців-оказіоналізмів як і в оригіналі закінчуються на – ень: грудень – трупень, січень – могилень, жовтень – худень і т.д., так і в німецькомовному перекладі вони зберігають притаманне для мови перекладу закінчення – er: Dezember – Leichember, Oktober – Magerer і т.п. При цьому місяць січень перекладено так, як ця назва вживається в Австрії: не Januar, а Jänner.

Окрім оказіоналізмів у своєму романі Василь Барка вживає також багато фразеологічних зворотів, які є однією із найцікавіших частин вокабуляру українського народу і створюють труднощі при перекладі, адже не мають цілковитих відповідників у інших мовах.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Читаючи та аналізуючи оригінальний і перекладений текст, приходимо до висновку, що перед перекладачем стояло надзвичайно важке завдання – збереження та передача індивідуально-авторського стилю та національного колориту. Марії Остгайм-Дзерович вдалося відтворити лексично-стилістичні та колоритні особливості роману. Еквіваленти німецькою мовою є досить вдалі, оскільки вони передають той денотативний зміст та його конотації, які саме намагався вкласти в них автор роману. Перекладачці вдалося зберегти стиль автора, адекватно відтворюючи жанротвірні та стилетвірні особливості тексту оригіналу. Зрештою, це підтвердив у передмові до видання відомий вчений-германіст Л. Рудницький: «... перекладачка роману стояла перед важким завданням. Як відзначалося, оригінал не був легким читивом для українського читача, який володіє рідною мовою. На цьому фоні переклад слід відзначити як дуже вдалий. Відчуття перекладачки до мови оригіналу, як зрештою до мови-мети німецької є бездоганне. Вишукана мова Барки в жодному місці німецького перекладу не занижена чи спрощена» [19, с. 15].

Як зауважує Й. Сірка «... Німецькомовний читач зможе повністю відчути дух доби і зрозуміти українську трагедію Голодомору. Після прочитання книжки можна й порозуміти сучасну ситуацію в Україні, коли численні політики вболівають за те, як догодити ненаситному сусідові, замість дбати про свій народ, про свою країну [15, с. 16].

У запропонованій статті проаналізовано частину оказіоналізмів, відтворених засобами німецької мови, подано інформацію про перекладача. Попереду достатньо роботи для дослідження інших пластів індивідуального стилю В. Барки. Свого дослідника чекають як німецькомовний, так і зовсім невивчений італомовний переклад роману. Окрім того, заслуговують на пошанування перекладачі, які знайомлять західноєвропейського читача як із літературними творами, так і важливими віхами із життя нашої держави.

Література

1. Барка В. Жовтий князь: [роман] / В. Барка. – Київ: Наукова думка, 2008. – 304 с.
2. Виноградов В.С. Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы) / В.С. Виноградов. – Москва: Издательство института общего среднего образования РАО, 2001. – 224 с.
3. Денисова І.В. Оказіональне слово як одна зі стилістичних особливостей жанру фентезі // / І.В. Денисова // Наукові праці. Філологія. Мовознавство. – 2013. – №204. – Том 216.
4. Зозуля О. Багатокомпонентні оказіоналізми в поезії Оксани Забужко [Електронний ресурс] / О. Зозуля. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: http://philology.knu.ua/library/zagal/Movni_i_konceptualni_2010_30/419_423.

5. Іллів-Паска І. Художні оказіоналізми англійської наукової фантастики: Особливості відтворення українською мовою / Ірина Іллів-Паска // Іноземна філологія. – 2014. – С. 293–300.
6. Кавун Н.Л. Особливості перекладу неологізмів з англійської на українську мову (на матеріалі роману Девіда Мітчелла "Сон номер 9" в перекладі Олекси Негребецького) [Електронний ресурс] / Н. Л. Кавун – Режим доступу до ресурсу: http://philology.knu.ua/files/library/movni_i_konceptualni/46-2/8.pdf.
7. Колоїз Ж.В. Індивідуально-авторські неологізми в романі Василя Барки «Жовтий князь» / Ж. В. Колоїз // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства: зб. наук. праць. – Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла». – 2011. – №15. – С. 341–345.
8. Короненко С. Плід колективних зусиль / С. Короненко // Слово Просвіти. – 09.04.2009.
9. Лопатин В.В. Рождение слова: Неологизмы и окказиональные образования / В.В. Лопатин. – М.: Наука, 1973. – 150 с.
10. Ніколайчук Х. Німці хочуть мати від української літератури лише найкраще [Електронний ресурс] / Х. Ніколайчук – Режим доступу до ресурсу: <https://www.dw.com/uk/німці-хочуть-мати-від-української-літератури-лише-найкраще/a-4942850>.
11. Павленко Н. Роман "Жовтий князь" роздадуть у австрійські бібліотеки // Газета по-українськи [Електронний ресурс] / Н. Павленко // Газета по-українськи – Режим доступу до ресурсу: https://gazeta.ua/articles/culture-newspaper/_roman-zovtij-knyaz-rozdadut-u-avstrijski-biblioteki/322166
12. Позняк-Хоменко Н. Свідок апокаліпсису: 110 років тому народився автор роману про голодомор «Жовтий князь» Василь Барка / Наталка Позняк-Хоменко // Україна молода. – 2018. – №76.
13. Пушко В.Ф. Жанрово-стильові особливості прози Василя Барки // Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук.: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд.: спец. 10.01.01 "українська література" / Пушко В.Ф. – Київ, 2001. – 15 с.
14. Романчук С.Є. Оказіоналізми як окрема група неологізмів/ С.Є. Романчук. // Вісник Житомирського державного університету. – 2011. – С. 52-55.
15. Сірка Й. „Жовтий князь“ – німецькою мовою/Й. Сірка//СВОБОДА, Рік 117, Число 8, п’ятниця, 19 лютого 2010 року.
16. Ткачівська М.Р. Етномовний компонент українських реалій у німецькомовному перекладі роману Ю. Андруховича «Дванадцять обручів» / М.Р. Ткачівська // Слов’янський збірник (Збірник наукових праць). – Київ: Видавничий дім Дмитра Буряго, 2012. – Вип.17. – Ч.1. – 424 с. – С. 320-325.
17. Шум О.В. Особливості відтворення українських колоративів німецькою мовою (на матеріалі перекладу роману Василя Барки "Жовтий князь") [Електронний ресурс] / О.В. Шум – Режим доступу до ресурсу: http://www.philology.kiev.ua/library/zagal/Movni_i_konceptualn.

18. Шум О.В. Особливості трансляції ідіостилю та стилю перекладача (на прикладі романів В. Барки, О. Гончара та І. Багряного) /О.В.Шум // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. – 2014. – С. 277–280.
19. Barka Vasyl. Der gelbe Fürst. Übersetzt von Maria Ostheim-Dzerowycz. Kyjiw, 2009. – Verlag Jaroslawiw Wal. – 328 S.

Стаття надійшла до редакційної колегії 18.03.2019 р.

*Рекомендовано до друку д.ф.н., професором,
академіком НАНУ Рудницьким Л. І.*

REPRODUCTION OF OCCASIONAL FEATURES IN THE GERMAN-LANGUAGE TRANSLATION OF THE NOVEL "THE YELLOW PRINCE" BY V. BARKA

V. V. Tkachivsky, M. R. Tkachivska

*Vasyl Stefanyk Precarpathian National University; Foreign Languages
Department; 76018, Ivano-Frankivsk, Shevchenko St., 57;
tel. +380 (342) 59-61-40; e-mail: kim@pu.if.ua*

The novel of V. Barka "The Yellow Prince" that showed the truth about the terrible crime of the Stalinist totalitarian regime of the Holodomor in Ukraine in 1932-1933 to the whole world was published in 1962 in New York. Immediately after its publication, it was translated into English. Thirteen years later (1981), its French translation appeared in France; in 2016, the Italian translation followed. In 2009 M. Ostheim-Dzerowych made the German translation of the novel "The Yellow Prince" by Vasyl Barka as the novel entitled "Der gelbe Fürst". The translator was born in Lviv, studied at the Faculty of Philology of the University of Vienna, since 1958 she has been working as a translator.

The individual-authorial innovations operating in the novel "The Yellow Prince" demonstrate the literary skill of the writer and the peculiarities of his individual style. The reproduction of an individual style of the author is the most difficult task in the translation of an artistic text.

By way of forming calques it was possible for the interpreter to reproduce the words adequately and therefore correspond to the individual style of V. Barka as well as to find certain equivalents. In some cases, the translator uses the lexem Getreide, and in the others she uses the word Brot.

Vasyl Barka accurately and clearly conveys the realities of the Holodomor in Ukraine in 1932-1933. His individual names of the months deserve special attention. Using calques while copying the structure of the output lexical unit, the translator reproduces the newly created words. In the German translation, they retain the stylistic colour inherent to the original language.

Key words: *individual style, occasional features, adequacy, calques, translation.*